

norden

Suunta tulevaisuuteen

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelma 2010

Suunta tulevaisuuteen

Pohjoismaiden ministerineuvoston Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelma 2010

ANP 2009:744

© Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2009

ISBN 978-92-893-1911-9

Suunnittelu: Jette Koefoed

Käännös: Aino Ahonen

Kuvat: Etusivu, kannen sisäsivu: Colourbox;

s.5: Stig Stasig; s.7: Klaus Munch Haagensen;

s.12: Absalon Hansen, visitfaroeislands.com;

s.14: Daniele Casanova, visitfaroeislands.com;

s.16: Bee-Line; s.18: Colourbox; s.22: Johannes Jansson;

s.25: Branding Greenland; s.27: Lennart Perlenhem; s.29: Colourbox

Puheenjohtajakauden logo: Majken Nysom, Tripledesign

Painos: 500

Paino: Scanprint

Painettu ympäristöä säästävälle paperille, joka täyttää pohjoismaisen Joutsenmerkin kriteerit.

Julkaisun voi tilata osoitteesta www.norden.org/order tai ladata tietokoneelle osoitteesta norden2010.dk.

Muita julkaisuja on osoitteessa www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordisk Ministerråd

(Pohjoismaiden ministerineuvosto)

Store Strandstræde 18

1255 København K

Puhelin +45 3396 0400

Faksi +45 3311 1870

Nordisk Råd

(Pohjoismaiden neuvosto)

Store Strandstræde 18

1255 København K

Puhelin +45 3396 0200

Faksi +45 3396 0202

www.norden.org

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Suunta tulevaisuuteen

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Tanskan-puheenjohtajakauden
ohjelma 2010

Sisällys

- 4 Esipuhe
- 6 Pohjoismaat ja globalisaatio
- 9 Pohjoismaat maailmassa
- 17 Pohjoismaat Pohjolassa
- 30 Pohjoismaat vauhdissa

Esipuhe

Tanska johtaa Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävää pohjoismaista hallitusyhteistyötä vuonna 2010. Puheenjohtajuus tarjoaa sekä haasteita että mahdollisuuksia.

Globalisaatio, ilmasto ja talouskriisi koskettavat kaikkia Pohjoismaita. Tanskan pyrkimyksenä on, että Pohjoismaat kohtaisivat haasteet yhdessä ja hyödyntäisivät mahdollisuuksiaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Globalisaatio haasteena ja mahdollisuutena on Tanskan puheenjohtajakauden ohjelman läpäisevä teema. Ohjelma jatkaa luontevasti pohjoismaista globalisaatiotyötä, jonka Pohjoismaiden pääministerit käynnistivät Punkaharjulla Suomessa vuonna 2007 ja jota Tanska haluaa edistää entisestään.

Tanska tekee puheenjohtajakaudellaan voitavansa Pohjoismaiden edelläkävijäaseman säilyttämiseksi. Tähän pyritään muuan muassa poistamalla rajaesteitä kansalaisten ja yritysten tieltä, niin että Pohjoismaissa olisi edelleenkin hyvä asua ja työskennellä. Pohjoismaiden toivotaan myös olevan kestävä alue ja ilmasto- ja ympäristöratkaisujen suunnannäyttäjä. Lisäksi Pohjoismaiden on oltava ennen kaikkea arvoa ja tuloksia tuottava alue, jolla on vahva kansainvälinen vaikuttavuus.

Kansainvälinen talouskriisi vaikutti suuresti sekä kansainväliseen että pohjoismaiseen asialistaan vuonna 2009, ja oletettavasti näin on myös vuonna 2010. Puheenjohtajamaa Tanska pitää tärkeänä, että pohjoismaisella yhteistyöllä hillitään mahdollisimman tehokkaasti kriisin vaikutuksia ja rakennetaan samalla vankkaa pohjaa Pohjoismaiden tulevalle menestykselle.

Hyödynnämme aktiivisesti tähänastisia kokemuksiamme ja suuntaamme samalla tulevaisuuteen. Uskallamme panostaa rohkeasti ja strategisesti saadaksemme pohjoismaisen yhteistyön tuottamaan edelleen lisäarvoa pohjoismaalaisille. Tämä lähentää Pohjoismaita entisestään.

Puheenjohtajamaa Tanska haluaa jatkaa hyvää yhteistyötä muiden Pohjoismaiden hallitusten, Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaisten vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Minulle on suuri ilo saada esitellä tulevaisuuteen tähtäävä puheenjohtajakauden ohjelma, jonka laatimiseen ovat osallistuneet aktiivisesti Tanskan valtakunnan kolme aluetta eli Färsaaret, Grönlanti ja Tanska.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Lars Løkke Rasmussen'. The signature is fluid and stylized, with a prominent initial 'L'.

Lars Løkke Rasmussen

Pohjoismaat ja globalisaatio

Pohjoismaisella yhteistyöllä on kansalaisten tuki, mikä on oivallinen lähtökohta tulevien haasteiden kohtaamiseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelman punainen lanka vuonna 2010 on pohjoismaisen globalisaatiopanostuksen tukeminen ja kehittäminen. Finanssikriisin aikana on muun muassa käynyt selvästi ilmi, että Pohjoismaiden on kyettävä hyödyntämään globalisaation mahdollisuuksia ja selviytymään sen haasteista. Pohjoismaiden välinen solidaarisuus ja yhteistyö ovat nyt tärkeämpiä kuin koskaan ennen. Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetin uudelleenkohdennusten yhteydessä tulee osoittaa riittävästi varoja globalisaatiopanostukseen, joka leimaa kaikkea pohjoismaista yhteistyötä. Globalisaatio ja tasa-arvoon panostava kestävä Pohjola ovat Tanskan ohjelman keskeisiä painopistealueita.

Pohjoismaat ja talouskriisi

Kansainvälistä keskustelua on kuluneen vuoden ajan leimannut talouskriisi, jonka vertaista ei ole nähty vuosikymmeniin. Se on näivettänyt tuotantoa ja kasvattanut työttömyyttä. Eri puolilla maailmaa on toteutettu mittavia talous- ja rahapoliittisia toimia kriisin välittömien seurausten taltuttamiseksi. Rahoituslalla on laadittu laajoja pelastuspaketteja. Kriisi on koetellut vaihtelevalla voimalla myös Pohjoismaita, jotka ovat toteuttaneet erilaisia kriisitoimenpiteitä, muun muassa merkittäviä finanssipoliittisia helpotuksia. Kriisin odotetaan leimaavan myös vuotta 2010. Puheenjohtajamaa Tanska painottaa keskustelua kriisikokemuksista ja kriisin torjumisaloitteista tavoitteena hillitä kriisin lyhytaikaisvaikutuksia, ohjata talouksien vakauttamista ja taata vahva pohja pohjoismaisten talouksien uudelle kasvulle.

Kestävä Pohjola

Kestävä kehitys näkyy edelleen pohjoismaisen yhteistyön kaikilla tärkeillä osa-alueilla, muun muassa Pohjoismaiden pääministerien loka-kuussa 2008 antaman kestävää Pohjolaa koskevan julkilausuman seurannassa. Taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tulee samalla säästää ympäristöä ja auttaa löytämään ratkaisuja ilmasto-ongelmaan. Kaikilla pohjoismaalaisilla tulee olla kunnolliset elinehdot asuinpaikasta riippumatta.

Tärkeä tasa-arvo

Pohjoismaat ovat maantieteellisesti laaja mutta väkiluvultaan pieni alue, ja sen väestöpotentiaali on näin ollen rajoitettu. Selviytyäkseen globaalissa maailmassa Pohjoismaiden on hyödynnettävä väestöpotentiaaliaan täysimittaisesti ja osallistettava kaikki ryhmät. Tanska pyrkii edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä siihen liittyen eri etnistä alkuperää olevien henkilöiden välistä tasa-arvoa. Tasa-arvonäkökulman sisällyttäminen kaikkiin yhteistyöalueisiin on ratkaisevan tärkeää.

Tanskan puheenjohtajakauden ohjelma nojautuu kolmeen pilariin: Pohjoismaat maailmassa, Pohjoismaat Pohjolassa ja Pohjoismaat vauhdissa.

Pohjoismaat maailmassa

Pohjoismaiden kulttuuri- ja arvoyhteyden pohjalta on luonnollista kordinoida toimintaa monilla alueilla ja lisätä tämän avulla Pohjoismaiden kansainvälistä painoarvoa. Pohjoismaiden ministerineuvosto tuottaa synergiaa ja parantaa Pohjoismaiden yhteistä näkyvyyttä tekemällä yhteistyötä muiden alueellisten järjestöjen kanssa yhteisten etujen ajamiseksi. Tämä koskee ennen kaikkea EU:ta, Arktista neuvostoa, Itämeren valtioiden neuvostoa ja Barentsin neuvostoa.

Pohjoismaat kansainvälisenä toimijana

Yhdessä Pohjoismaat voivat vaikuttaa sekä Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Useiden kansainvälisten organisaatioiden puheenjohtajana toimii lähivuosina jokin Pohjoismaa. Puheenjohtajuutta voidaan hyödyntää pohjoismaisten arvojen aktiiviseen edistämiseen.

YK:ssa ja Maailmanpankissa jatketaan vanhastaan tiivistä ja toimivaa pohjoismaista yhteistyötä esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston vaa-
lien ja yhteisten aloitteiden kautta.

EU-yhteistyöllä on yhä suurempi merkitys Pohjoismaille. Ruotsi, Suomi ja Tanska ovat EU:n jäsenmaita, ja Islanti ja Norja ovat tiiviisti sidoksissa EU:hun Eta-yhteistyön kautta. Synergiaetujen saavuttamiseksi Tanska sisällyttää EU-näkökulman entistä selkeämmin eri ministerineuvostojen työhön. Uusien pohjoismaisten rajaesteiden syntymistä estetään EU-lainsäädännön yhtenäisellä täytäntöönpanolla eri Pohjoismaissa.

Pohjoismaiden puheenjohtajuudet kansainvälisissä järjestöissä

EU

2009: Ruotsi

2012: Tanska

Arktinen neuvosto

2006–2009: Norja

2009–2011: Tanska

2011–2013: Ruotsi

Itämeren valtioiden neuvosto

2010–2011: Norja

Barentsin neuvosto

2009–2011: Ruotsi

EU:n Itämeri-strategian tarkoituksena on alueellisen yhteistyön parantaminen ilmastoon, ympäristöön, infrastruktuuriin, elinkeinoelämään ja meriturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Strategia koskee suoraan neljää viidestä Pohjoismaasta ja se onkin tärkeä apuväline pyrittäessä ratkaisemaan Itämeren haasteita. Tanska haluaa Pohjoismaiden ministerineuvoston osallistuvan edelleenkin aktiivisesti strategian toimeenpanoon. Erityisen tärkeää on saada Baltian maat entistä tiiviimmin mukaan yhteistyöhön.

Pohjoismainen suurlähetystöyhteistyö Ateenassa

Ateenan neljä pohjoismaista suurlähetystöä ovat tehneet viime vuosina yhä tiiviimpää yhteistyötä.

Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska tekevät yhteistyötä kulttuurin alalla ja laittoman maahanmuuton torjunnassa. Maat avustavat Kreikassa esimerkiksi luonnonkatastrofien yhteydessä apua tarvitsevia Pohjoismaiden kansalaisia.

Tanskan Ateenan-suurlähetystö huolehtii myös Islannin kansalaisista vakavien kriisien yhteydessä.

Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistamista käsittelevässä Stoltenbergin raportissa mainitaan konkreettisia ratkaisuja joihinkin Pohjoismaiden haasteisiin. Muun muassa Pohjoismaiden välistä suurlähetystöyhteistyötä toivotaan lisättävän, kuten Ateenassa on jo tehtykin. Tanska jatkaa osaltaan Pohjoismaiden ulkoministerien Reykjavikissa kesäkuussa 2009 tekemien päätösten seuranta.

Tanska vahvistaa edelleen Pohjoismaiden toimenpiteiden koordinoitua panostaen erityisesti Pohjoismaiden lähialueisiin ja etenkin arktiseen alueeseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuden ohella Tanska toimii Arktisen neuvoston puheenjohtajana vuosina 2009–2011. Kaksinkertaisen työn sijaan hyödynnetään synergiaetua etenkin arktisella alueella, jolloin Grönlanti nousee keskeiseen asemaan. Lisäksi Pohjoismaat tukevat yhdessä *Arctic Spatial Data Infrastructure* -työtä, joka on tärkeä jatke Arktisen neuvoston työlle.

Puheenjohtajamaa Tanska laajentaa ja näkyvöittää Pohjoismaiden länsinaapurien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä on jatkoa Länsi-Pohjolan asemaa pohjoismaisessa yhteistyössä käsittelevälle selvitykselle.

Yhteistyön tehostamiseksi on tutkittava, voidaanko *Pohjoismaisen Atlantti-yhteistyön* (NORA) asemaa vahvistaa Pohjoismaiden läntisten ja Pohjois-Atlantin naapureiden kanssa tehtävän yhteistyön koordinoinnissa. Tämä koskee ennen kaikkea globalisaation ja ilmastonmuutoksen tuomia uusia ympäristöllisiä, taloudellisia ja yhteiskunnallisia haasteita Pohjois-Atlantin rannikkoyhteisöille.

Stoltenbergin raportin ehdotukset

1. Sotilaallinen ja siviilikriisinhallintayksikkö
2. Islannin ilmavalvonta
3. Pohjoismainen merivalvontajärjestelmä
4. Meritoimintayksikkö
5. Satelliittivalvontajärjestelmä
6. Pohjoismainen arktinen yhteistyö
7. Tietoverkkohyökkäysten torjunnan osaamisverkosto
8. Pohjoismainen katastrofiryksikkö
9. Sotarikosten tutkintayksikkö
10. Diplomaattinen yhteistyö
11. Sotilaallinen yhteistyö
12. Amfibioyksikkö
13. Solidaarisuusjulistus

Ilmasto ja ympäristö

Toteutettavien sektoriohjelmien ja muun toiminnan aiheena ovat muun muassa arktiset alueet, Pohjois-Atlantti ja Itämeri, kulttuuri, tutkimus, ilmasto, energia ja ympäristö, kalastus ja vesiviljely, elintarviketurvalisuus ja -huolto, koulutus sekä rannikkoseutu- ja aluekehitys.

Kööpenhaminan ilmastokokouksen seuranta edellyttää tiukkoja neuvotteluja Kööpenhaminan-sopimuksen konkreettisesta täytäntöönpanosta. Kioton pöytäkirjan tavoin sopimuksen toteuttamisen ja konkreettisen täytäntöönpanon odotetaan vaativan merkittäviä seurantatoimia.

Tanska pyrkii osaltaan varmistamaan Pohjoismaiden toimivan vastedeskin kansainvälisten ilmastoneuvottelujen voimatekijöinä. Päämääränä on pitää kiinni Kööpenhaminan ilmastokokouksessa solmittavan sopimuksen ympäristötavoitteiden tinkimättömyydestä. Sopimuksen konkreettisessa toimeenpanossa ei saa viivytellä, jotta sopimus voisi astua voimaan ennen kuin Kioton pöytäkirjan ensimmäinen velvoitekausi päättyy vuonna 2012.

Pohjoismaat jatkavat ponnistelujaan YK:n maailmanlaajuisen elohopeasopimuksen hyväksymiseksi vuonna 2013 tarkoituksena hillitä tehokkaasti maailmanlaajuisia elohopeapäästöjä. Pohjoismaiden ministerineuvosto tukee elohopeasopimuksesta käytäviä neuvotteluja.

Vuosi 2010 on YK:n tavoitevuosi luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseksi. Tanska tekee tilannekatsauksen ja edistää tietämykseen, viestintään, kumppanuuksiin ja paikalliseen osallistumiseen liittyviä toimia. Tanska pyrkii määrätietoisesti edistämään luonnonsuojelua rakentamalla kumppanuussuhteita elinkeinoelämän kanssa.

Tärkeä meri

Tanska keskittyy puheenjohtajakaudellaan erityisesti merialueisiin. Merialueet sisällytetään arktisen alueen, Pohjois-Atlantin ja Itämeren yhteistyöhön sekä muiden tärkeiden yhteistyöalojen, kuten kulttuurin, tutkimuksen, ilmaston, energian, ympäristön, kalastuksen ja vesiviljelyn, elintarviketurvallisuuden ja -huollon, koulutuksen sekä rannikkoseutu- ja aluekehityksen alaisuuteen. Työssä vältetään päällekkäisyyttä nykyisten yhteistyömuotojen ja toimenpiteiden kanssa EU:ssa ja muualla.

Työ huipentuu Färsaarilla lokakuussa 2010 pidettävään korkean tason konferenssiin. Konferenssissa tarkastellaan tähänastisia saavutuksia sekä Pohjois-Atlantin alueiden kanssa tehtävän pohjoismaisen taloudellisen meriyhteistyön ja kehityksen mahdollisia tavoitteita ja uusia mahdollisuuksia. Elävä, perinteinen pohjoismainen laivanrakennus on tärkeä osa hanketta.

Färsaaret johtaa vuonna 2010 pohjoismaista kalastusyhteistyötä ja panostaa synergiaan, jota syntyy pohjoismaisen yhteistyön vuoden 2010 meriteemasta, pohjoismaisesta kalastusyhteistyöstä ja ehdotuksesta julistaa vuosi 2012 pohjoismaiseksi merivuodeksi.

Pohjoismainen brändi

Maailman eri alueet kilpailevat globaalissa maailmassa yhä ankarammin huomiosta. Pohjoismailla on vahva ja maailmalla varsin tunnettu brändi. Pohjoismaat saavat lisäarvoa markkinoimalla itseään yhdessä maailmalla. Tanska jatkaa Pohjoismaiden markkinointia osana pohjoismaista globalisaatioaloitetta. Työ pohjautuu yhteistyöministerien hyväksymään pohjoismaisen yhteistyön profiliin.

Kulttuuri on Pohjoismaille perustavaa laatua oleva yhteinen nimittäjä ja siksi tärkeä tekijä Pohjoismaiden kansainvälisen tuotemerkin kehittämisessä. Voidakseen käyttää kulttuuria tuotemerkin kehittämiseen puheenjohtajamaa pyrkii löytämään taloudellisia mahdollisuuksia erityistoimien ja pohjoismaisten kulttuuripanostusten toteuttamiseksi. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia parantaa kansallisten ja pohjoismaisten kulttuurilaitosten, neuvostojen ja toimikuntien välisen verkostoitumisen koordinoitua. Käytännössä puheenjohtajamaa toteuttaa Pohjoismaiden vihreitä arvoja ja sen myötä kulttuuria ja kulttuurituotteita maailmankartalle nostavia aloitteita. Uuden globalisaatiopanostuksen aiheena on esimerkiksi kulttuuri ja luovuus.

Globalisaatiotyöhön on suunniteltu laajoja yhteispohjoismaisia kulttuuripanostuksia. Tanska jatkaa puheenjohtajakaudellaan tätä työtä. Pohjoismaat suunnittelevat Shanghain vuoden 2010 maailmannäyttelyyn pohjoismaista lastenelokuva festivaalia, konferenssia pohjoismaisesta elintarviketurvallisuudesta, näyttelyä pohjoismaisesta maisema-arkkitehtuurista ja pohjoismaisiin energiaratkaisuihin keskittyvää Pohjoismaiden päivää. Pohjoismaisella osaamisella ja yhteistyöllä valitaan uusia alueita, sillä *Nordic Energy Solutions* esittelee myös energiatehokkuutta ja harvaan asuttujen alueiden energiahuoltoa.

Tanska painottaa myös pohjoismaisen ruoan tuotemerkin edistämistä. Pohjoismaita markkinoidaan alueena, joka huolehtii elintarviketurvallisuudesta sekä eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista. Elintarvikkeiden laatuun ja ruokaperinteiden kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Tästä syystä keskitytään toimiin, jotka luovat kuvaa Pohjoismaista hyvien, turvallisten ja terveellisten elintarvikkeiden alueena.

Veronkierron torjuminen

Veronkierron torjuminen on herättänyt suurta kansainvälistä huomiota. Pohjoismaat ovat toteuttaneet yhteisen veronkierron torjumishankkeen, jonka ansiosta ne ovat onnistuneet solmimaan useita tiedonvaihtosopimuksia niin sanottujen offshore-rahoituskeskusten kanssa. Sopimukset

takaavat veroviranomaisille mahdollisuuden saada näiltä mailta tietoa Pohjoismaiden kansalaisten verotukseen vaikuttavasta varallisuudesta. Tanska pitää tärkeänä tämän yhteistyön jatkamista.

Pohjoismaat Pohjolassa

Pohjoismaat ovat pieniä, avoimia talouksia ja sen vuoksi haavoittuvia kansainvälisen taloudellisen tilanteen muuttuessa. Tätä kuvastaa muun muassa kansainvälinen talouskriisi. On tärkeää, että Pohjoismaat pysyvät selviytymään tämäntyyppisistä haasteista ja hyödyntämään globalisaation mahdollisuuksia esimerkiksi säilyttämällä joustavat työmarkkinat ja torjumalla protektionismia.

Ihmisten ja yritysten vapaa liikkuvuus

Pohjoismaisten yritysten ja ihmisten tulee voida hyödyntää täysimittaisesti Pohjoismaiden maantieteellistä sekä arvo- ja kulttuuriyhteyttä. Tietämyksen, ideoiden ja tutkimuksen tulee voida liikkua vapaasti Pohjoismaiden välillä. Sen vuoksi on poistettava nykyisiä rajaesteitä ja esitettävä uusien syntymistä. Pohjoismaisen rajaestefoorumin toimikausi päättyy vuonna 2010. Tanska toivoo toimeksiannon uusimista ja tarkistamista. Puheenjohtajamaa seuraa aktiivisesti rajaestefoorumin raporttia, joka esitetään pääministereille Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2009 istunnossa.

Kielellinen yhteenkuuluvuus

Pohjoismainen yhteistyö perustuu suurelta osin kulttuuriseen yhteenkuuluvuuteen, jossa kielellä on keskeinen asema. Skandinaavisten kielten säilyttäminen pohjoismaisen yhteistyön työkielinä edellyttää aktiivisia toimenpiteitä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Tärkeä tekijä on pohjoismainen kielipoliittinen julistus, jonka toimeenpanoa puheenjohtajamaa aikoo edistää. Tanska pyrkii myös vahvistamaan pohjoismaisten naapurikielten opetusta. Pohjoismaiden kielistä on tarkoitus järjestää vuonna 2010 yhteistyö- ja opetusministerien yhteinen ministerikonferenssi.

Työllisyyspolitiikka

Pohjoismailla tulee olla toimivat työmarkkinat, joiden avulla Pohjoismaiden taloudet pystyvät säilyttämään asemansa innovoinnin, kilpailukyvyn ja osallistamisen kärkimaina yhä globaalimmassa maailmassa.

Pohjoismaiden tulee turvata täystyöllisyys joustavilla ja osallistavilla työmarkkinoilla ja huolehtia pätevän työvoiman tarjonnasta sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Väestön ikääntymisen aiheuttamaa työvoimakatoa on torjuttava muun muassa tuomalla ja kouluttamalla työmarkkinoille jatkuvasti uusia ihmisiä ja pitämällä haavoittuvat ryhmät työmarkkinoilla.

Tanskan konkreettisia painopisteitä ovat muun muassa ulkomaista työvoimaa koskeva pohjoismainen kokemusten- ja ajatustenvaihto ja Ruotsin puheenjohtajakaudella käynnistetty haavoittuvien ryhmien osallistaminen työmarkkinoilla. Haavoittuvien ryhmien pitämiseen työmarkkinoilla kiinnitetään huomiota tämänhetkisen talous- ja työllisyyskehityksen valossa.

Ulkomaista työvoimaa koskevan kokemusten- ja ajatustenvaihdon tarkoituksena on erityisesti selvittää ulkomaisen työvoiman pätevyyttä ja osaamisalueita sekä sitä, miten tarvittavien alojen osaajat saadaan pysymään Pohjoismaissa. Tanska pitää pohjoismaista kokemustenvaihtoa tärkeänä myös sen varmistamiseksi, ettei ulkomaisen työvoiman käyttö heikennä työntekijöiden palkkoja eikä työoloja.

Tasa-arvoiset työmarkkinat

Pohjoismaille on tunnusomaista sekä naisten että miesten laaja osallistuminen työmarkkinoille. Tästä on ollut monia myönteisiä seurauksia, mutta työmarkkinat ovat vähitellen jakautuneet sukupuolen mukaan. Sukupuolijako vaikuttaa voimakkaasti naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin ja aiheuttaa sen lisäksi muitakin eroja. On selviä viitteitä siitä, että talouskriisi ja kiihtyvä globalisaatio vaikuttavat aivan erityisesti vanhastaan miesvaltaisiin aloihin kuten rakentamiseen, kun taas julkisen sektorin monilla perinteisesti naisvaltaisilla hoiva- ja hoitoaloilla on työvoimapulaa. Tämä aiheuttaa ongelmia erityisesti Pohjoismaiden reuna-alueilla, joilla perinteiset miesten ammatit kuten kalastus ja pyynti ovat vallitsevia elinkeinoja. Tanska keskittyy puheenjohtajakaudellaan kokemustenvaihtoon hyvistä käytännöistä, joiden avulla kannustetaan ja pätevoidetään miehiä perinteisesti naisvaltaisilla aloilla. Näin voidaan edistää Pohjoismaiden työmarkkinoiden joustavuutta ja tasa-arvoa.

Elinkeinopolitiikka

Talouskriisi on pannut pohjoismaiset yritykset tiukalle muun muassa vientimahdollisuuksien supistumisen vuoksi. Tanskan tavoitteena on laatia lähivuosiksi uusi pohjoismainen vihreä elinkeinostrategia.

Strategian tulee olla edistyksellinen ja tukea pohjoismaisten yritysten kilpailukykyä sekä hyödyntää ilmastohaasteiden mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Sen tulee myös profiloida pohjoismaisia yritysten yhteiskuntavastuun periaatteita ja sisältää konkreettisia aloitteita innovointiedellytysten parantamiseksi.

Kuluttajat

Pohjoismaiden yhteisenä tavoitteena on kasvun, hyvinvoinnin ja toimivien markkinoiden yhteiskunta. Se tarjoaa yrityksille ja kuluttajille hyvät edellytykset ja vahvistaa kilpailukykyä. Kuluttajapolitiikalla on tärkeä tehtävä Pohjoismaiden pyrkiessä tähän päämäärään. Yhteiskuntakehitys tarjoaa kuluttajapolitiikalle uusia haasteita. Kuluttaja-alan lainsäädännöstä 85 prosenttia perustuu yhteisiin EU-säädöksiin, ja sen vuoksi monet pohjoismaisten kuluttajien kohtaamista haasteista on ratkaistava kansainvälisesti.

Kulutustottumukset ovat muuttuneet, ja verkkokauppa on kasvanut merkittävästi viime vuosina, mutta kuluttajat tekevät hankintansa ensisijaisesti oman maan sisällä. Euroopan markkinoilla rajat ylittävä verkkokauppa on pysynyt vuodesta 2006 saakka seitsemässä prosentissa. Kuluttajat päättävät osaltaan markkinoista – verkkokaupassakin. Sen vuoksi verkkokaupan on oltava helppoa, turvallista ja avointa. Kuluttajan on voitava luottaa tarjolla oleviin tuotteisiin ja palveluihin sekä kansallisessa että kansainvälisessä kaupassa. Eurooppalainen verkkokauppa-merkintä selkeyttäisi tilannetta ja tukisi kansainvälistä kaupankäyntiä.

Pohjoismaat voivat osallistua eurooppalaisen verkkokauppa-merkinnän kehittämiseen EU:ssa. Tanska aikoo sen vuoksi käynnistää selvityksen nykyisten kansallisten järjestelmien rakenteesta Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakaudellaan vuonna 2010.

Aluepolitiikka

Pohjoismaista aluepolitiikkaa leimaavat globalisaation vaikutukset kilpailukykyyn, ympäristö, ilmastonmuutos, väestökehityksen epätasapaino ja työvoiman lisääntynyt liikkuvuus. Konkreettisesti Tanska aikoo tarkastella pohjoismaisten kaupunkialueiden haasteita ja asemaa aluekehityksessä. Samalla tutkitaan pienten ja keskisuurten kaupunkien vaikutusta maaseutualueiden kehitykseen sekä pohjoismaisia kokemuksia rajojen purkamisesta. Puheenjohtajamaa pyrkii myös syventämään EU:n alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitteen ymmärtämystä tulkitsemalla sitä Pohjoismaiden näkökulmasta.

Pohjoismaiden reuna-alueilla on yhä suuremmat paineet pitää yllä niin asutusta ja työllisyyttä kuin hyvinvointia ja kehitystä. Tanska haluaakin puheenjohtajakaudellaan panostaa kestävään maaseutuun ja muihin harvaan asuttujen alueiden kehitysmahdollisuuksiin.

Terveys ja hyvinvointi

Pohjoismaiden yhteisiä piirteitä ja vahvuuksia ovat kattava hyvinvointi ja vahva sosiaalisektori. Globaalissa maailmassa on tärkeää kiinnittää huomiota näihin yhteisiin piirteisiin, mutta samalla Pohjoismaiden tulee ottaa opikseen hyvinvointijärjestelmiensä eroista.

Tanska haluaa tästä syystä parantaa hyvinvointiyhteiskunnan laatua ja tehokkuutta Pohjoismaiden keskinäisellä tietämyksen jakamisella ja kehittämisellä. Tanska keskittyy erityisesti maiden väliseen kokemusten- ja tiedonvaihtoon perhepolitiikasta, ADHD-aikuisista, huono-osaisista nuorista ja tämän ryhmän rikollisuuden ehkäisystä.

Tanska painottaa Pohjoismaiden terveyssektorien erityisten voimavarojen profiloinnissa elämäntapasairauksien ehkäisemistä ja pohjoismaisten terveydenhuoltojärjestelmien kehittämistä. Pohjoismaiden halutaan olevan alan edelläkävijä, ja samalla halutaan vastata globalisaatiokehityksen haasteisiin terveydenhuollossa.

Elämäntapasairauksiin liittyvä yhteistyö tulee sisällyttää pohjoismaiseen globalisaatiopanostukseen. Tanska pitää tärkeänä panostuksen keskittämistä interventiotutkimukseen. Aiheesta tarvitaan lisätietoa ja Pohjoismaat voivat hyötyä suuresti yhteisistä tutkimustuloksista.

Pohjoismaissa on meneillään sairaanhoidon ja sairaalatoiminnan keskittyminen, mikä johtaa sairaaloiden erikoistumiseen ja niiden määrän vähenemiseen. Tällaisen suuntauksen vallitessa ei saa unohtaa ajankäytön mukaisia, hajautettuja terveystalouksia. Tanska painottaa tältä osin pohjoismaisten terveydenhuoltojärjestelmien kuvausta, analysointia, vertailua ja kehittämistä.

Jatkuvasti kasvava globaali kauppa ja matkailu lisäävät yhdessä ilmastomuutoksen kanssa toistaiseksi tuntemattomien sairauksien, saasteiden yms. vaaraa. Tanska haluaa ottaa esille globalisaation ja ilmastomuutoksen vaikutukset elintarviketurvallisuuteen sekä eläinten hyvinvointiin ja terveyteen. Nämä haasteet on selvitettävä ja harkittava konkreettisia kansallisia ja maailmanlaajuisia toimia tulevien riskien käsittelemiseksi.

Tanskan puheenjohtajakaudella kiinnitetään huomiota myös ravitsemukseen ja terveyteen. On tärkeää jatkaa pohjoismaisen *Terveyden ja elämänlaadun parantaminen ravitsemuksen ja liikunnan avulla* -toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa. Kuluttajilla on oltava mahdollisuus valita tietoisesti terveellisiä elintarvikkeita, ja sen vuoksi on tärkeää panna täytäntöön pohjoismainen avaimenreikämerkki ja tiedottaa siitä.

Lisäksi keskitytään tietämyksen kehittämiseen hormonaalisista haitta-aineista ja niiden mahdollisista vaikutuksista ihmisten terveyteen ja ympäristöön.

Yhteisvaikutuksella tarkoitetaan vaikutusta, joka syntyy altistuttaessa useille aineille samanaikaisesti tai yhdelle eri lähteistä peräisin olevalle aineelle. Sekä kansainvälisesti että EU:ssa on alettu ymmärtää, että kemikaalien yhteisvaikutukset edellyttävät kansainvälisiä toimia, ja puheenjohtajamaa aikoo edistää tätä työtä.

Ilmasto, ympäristö ja kestävä liikenne

Ilmasto- ja ympäristöhaasteiden ratkaiseminen sisältää muun muassa mahdollisuuden parantaa kilpailukykyä uusilla innovatiivisilla ideoilla ja menetelmillä. Huippututkimusaloitteella pyritään muun muassa kehittämään ja edistämään kestäviä energia- ja ilmastoratkaisuja Pohjoismaissa. Aloitteen budjetti on 400 miljoonaa Tanskan kruunua. Pohjoismainen yhteistyö tuottaa kansallisten kehitysohjelmien välistä synergiaa ja sijoittaa Pohjoismaat ilmasto- ja energia-alan edelläkävijäalueeksi. Pohjoismaiden tulee olla vihreä, kestävä alue, joka tarjoaa vihreitä työpaikkoja.

Yhteistyön avulla selvitetään alueet, joilla Pohjoismaiden osaamisaloja kannattaa yhdistää yhteisiksi aloitteiksi. Esimerkkinä mainittakoon vihreiden, muun muassa sähköön, vetyyn ja polttokennoihin perustuvien liikennetratkaisujen laajamittaisten testaus- ja esittelyjärjestelmien kehittäminen.

Tanska jatkaa globalisaatioaloitetta liikenteen ja energian alalla. Tavoitteena on luoda Pohjoismaista vihreän liikenteen testaus- ja esittelylaboratorio, jossa pohjoismaiset yritykset kehittävät ja esittelevät globaalille kuljetusteollisuudelle ilmastomyötäisiä ratkaisuja. Puheenjohtajamaa pyrkii sekä Pohjoismaiden että julkisten ja yksityisten toimijoiden välisiin strategisiin kumppanuuksiin, jotta saataisiin aikaan yhteinen kehitystä ja synergiaa edistävä kohtaamispaikka. Tämä voidaan tehdä huippututkimusaloitteen ohessa tai sen jatkona. Esimerkkeinä mahdollisista toimenpidealueista mainittakoon sähköautojen älysovel-

lukset sekä tehokkaampi ja ympäristömyötäisempi energiankäyttö meriliikenteessä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetin uudet kohdennukset globalisaatiotyön ja konkreettisten aloitteiden rahoittamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi antavat tässä tapauksessa mahdollisuuden rahoittaa liikenne- ja energia-alan aloitteita.

Pohjoismailla on ainutlaatuiset mahdollisuudet kehittää ja kaupallistaa biomassaan, veteen, tuulivoimaan ja geotekniikkaan perustuvia keskeisiä energiaratkaisuja. Pohjoismaiden tulee olla uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden huippualue.

Tanska pitää tärkeänä pohjoismaisen energiayhteistyön suuntaamista ilmastohaasteisiin ja maiden toimitusvarmuuden turvaamiseen. Erityisen tärkeää on toiminta, joka vaikuttaa samanaikaisesti kolmeen haasteeseen: talouskasvuun, toimitusvarmuuteen ja ilmasto-ongelmiin.

Tanska toimii määrätietoisesti rajattomien pohjoismaisten sähkömarkkinoiden ja vakaan toimitusvarmuuden puolesta. Uusiutuvan energian sisällyttäminen sähkö- ja lämpömarkkinoille on tärkeä askel täytettävissä EU:n tavoitteita uusiutuvan energian käytöstä vuonna 2020. Pohjoismaat pyrkivät yhdessä varmistamaan laajan EU-tuen Pohjanmeren ja Itämeren sähkö- ja kaasuverkon laajentamiselle sekä Pohjoismaiden vähähiilisille energiantuotantolaitoksille.

Puheenjohtajamaa pitää tärkeänä maiden teknologiakehitys- ja tutkimusperinteiden sekä energiankäytön tehostamisen tukemista pohjoismaisella energiayhteistyöllä. Pohjoismaista osaamista ja yhteistyötä hyödynnetään uusiin aluevaltauksiin ottamalla huomioon energiatehokkuuden ja harvaan asuttujen alueiden energiahuollon. Itämeren maiden kanssa tehtävä Itämeren energiayhteistyö BASREC on Pohjoismaille tärkeä toimija EU:n pohjoisessa ulottuvuudessa.

Ympäristöteknologia sekä kestävä tuotanto ja kulutus ovat alueita, joilla Pohjoismailla on vahvaa osaamista ja joilla ne voivat olla tiennäyttäjiä panostamalla ennakoivasti ja strategisesti ympäristöön – myös kriisiaikoina.

Kestävä tuotanto ja kulutus ovat tärkeä perusta Pohjoismaiden elinkeinoelämän ympäristöinnon kehitykselle. Kestävän kulutuksen ja vihreän elämäntyylin pohjoismaisten vahvuuksien selvittäminen onkin tärkeä osa pohjoismaista globalisaatioprosessia.

Tanska korostaa onnistuneen ja pohjoismaisille kuluttajille tutun Joutsenmerkin tärkeyttä. Vuosina 2007–2008 tehty Joutsenmerkin arviointi

osoitti ympäristömerkin olevan edelleen tärkeä apu kuluttajille. Pohjoismaiden ympäristöministerit ovat tämän arvioinnin pohjalta pyytäneet laatimaan vision siitä, millainen Joutsenmerkki on vuonna 2015. Islannin puheenjohtajakaudella käynnistetty visiotyö valmistuu Tanskan puheenjohtajakaudella vuonna 2010.

Koulutus ja tutkimus

Koko koulutus- ja tutkimusalan pohjoismaista yhteistyötä syvennetään ja kehitetään. Puheenjohtajakaudellaan Tanska pitää tärkeänä Pohjoismaiden koulutuksen kansainvälisen huippulaadun varmistamista, niin että osaavat ulkomaiset opiskelijat ja pätevät työntekijät haluavat hakeutua ja jäädä Pohjoismaihin. On myös pyrittävä siihen, että osaaville peruskoululaisille ja lahjakkuuksille tarjotaan mahdollisimmat hyvät edellytykset valmiuksiensa hyödyntämiseen.

Tanska korostaa myös ammatillisen kokemustenvaihdon kehittämistä nuorisoasteen koulutuksen suunnittelussa. Samalla jatketaan ja kehitetään pohjoismaisia maisteriohjelmia. Pohjoismaisten maisteriohjelmien tulee olla laadukkaita ja ohjelmat tulee kytkeä tutkimusympäristöihin, niin että ne houkuttelevat osaavia opiskelijoita eri puolilta maailmaa.

Elinikäiseen oppimiseen ja aikuiskoulutukseen liittyvää yhteistyötä vahvistetaan pätevän työvoiman saannin turvaamiseksi. Liikkuvuuden lisäämiseksi kehitetään pohjoismaista ja eurooppalaista opintojen hyväksilukemista. Tämä takaa sen, että pohjoismaalaiset voivat hyödyntää koulutustaan ja aiemmin hankittua osaamistaan kaikkialla Pohjoismaissa.

Koulutussektorilla jatketaan Islannin puheenjohtajakaudella aloitettua työtä luovuuden ja yrittäjyyden parissa tarkoituksena vahvistaa Pohjoismaiden yrittäjyysosaamista.

Pohjoismaiden välinen vahva tutkimusyhteistyö on kasvun, hyvinvoinnin ja korkean työllisyyden keskeinen edellytys. Pohjoismaisen huippututkimusaloitteen ilmasto-, energia- ja ympäristötutkimus saatetaan jäljellä olevien toteutusvaiheiden myötä päätökseen vuonna 2010. Pohjoismaisen tutkimusyhteistyön tehostamiseksi puheenjohtajamaa jatkaa yhteistyön ohjaukseen liittyvää hanketta. Hankkeen on tarkoitus tuottaa nopeasti päätelmiä ja suosituksia, jotka sisällytetään Tanskan puheenjohtajakaudella maiden ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyökäytäntöihin ennen mahdollisten uusien, isojen tutkimushankkeiden käynnistämistä.

Tanskan pyrkimyksenä on hyödyntää perusteellisesti pohjoismaisia lahjakkuuksia. Tavoitteena on poistaa esteitä ja tukea tutkijoiden liikuvuutta. Tällainen panostus voi myöhemmin toimia esimerkkinä ja mallina alan eurooppalaiselle työlle. Tämä vahvistaa *Eurooppalaisen tutkimusalueen* (ERA) ja *Pohjoismaisen tutkimus- ja innovaatioalueen* (NORIA) välistä synergiaa.

Lundissa sijaitseva *European Spallation Source* (ESS) tarjoaa pohjan tutkimusinfrastruktuuria koskevan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiselle. Pohjoismaisella yhteistyöllä voidaan ennen kaikkea koordinaida Pohjoismaiden yhteistä panostusta eurooppalaisiin tutkimusinfrastruktuureihin (ERI) sekä ajanmukaistaa ja uudistaa pohjoismaista tutkimusinfrastruktuuria.

Kulttuuri, ilmasto ja luonto

Tanska jatkaa Islannin puheenjohtajakauden työtä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön tarkistusten ja järjestelyjen parissa. Vuonna 2007 toteutettua mittavaa uudistusta on mukautettava ja vakiinnutettava. Globalisaatiopanostusta jatketaan kulttuurialalla yhteistyöministerien kulttuuria ja luovuutta käsittelevän aloitteen sekä kulttuuriministerien oman Luova Pohjola -strategian pohjalta.

Tanska laatii puheenjohtajakaudellaan kulttuuria ja ilmastoa koskevan yhteispohjoismaisen aloitteen ja edistää arktisen alueen globaalia ilmastoa- ja kulttuurihaastetta koskevaa hanketta.

Pohjoismaat vauhdissa

Globalisaatio tuo mukanaan monia haasteita mutta myös runsaasti mahdollisuuksia. Jotta näitä mahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää täysimittaisesti pohjoismaisessa yhteistyössä, ministerineuvoston työnjakoa on arvioitava säännöllisesti. Näin toimenpiteet voidaan suunnata sinne, missä niistä on eniten hyötyä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston uudistaminen

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakennetta uudistettiin vuonna 2005. Uudistusta arvioitiin vuonna 2008, ja arvioinnin seuranta jatketaan Tanskan puheenjohtajakaudella. Tanska aikoo samalla vähentää kokousten lukumäärää ja keskittyä enemmän niiden poliittiseen sisältöön. Tanska jatkaa Islannin puheenjohtajakauden tavoitteita ja pyrkii siihen, että poliittiset painopistealueet heijastuisivat selkeämmin budjettiin. Lisäksi Tanska haluaa, että budjettiasiantuntijaryhmä osallistetaan budjettityöhön nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Tanska haluaa virtaviivaistaa Pohjoismaiden ministerineuvostoa painottamalla monialaista yhteistyötä. Nykyään Pohjoismaiden ministerineuvosto koostuu 11 ministerineuvostosta, joiden kesken tehtävät on jaettu. Ministerineuvostolla on kuitenkin mahdollisuus tehdä päätöksiä myös sellaisista aiheista, jotka kuuluvat toisen ministerineuvoston vastuualueeseen. Puheenjohtajamaan mielestä tätä mahdollisuutta tulee käyttää kiireellisissä tapauksissa asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi.

Ministerineuvoston tulee voida keskittyä yhä paremmin kauaskantoisiin visioihin, etusijaistuksiin ja poliittisiin keskusteluihin. Nykyään monista rutiniasioista päästään yksimielisyyteen jo virkamiestasolla. Virkamiesten ollessa yksimielisiä ministerien ei tarvitse keskustella asiasta. Tämän vuoksi tulee voida tehdä päätöksiä virkamiestasolla ja vahvistuttaa ne seuraavassa ministerikokouksessa. Lopullisen päätöksen tekeminen jo virkamiestasolla on etu eikä haitta, ja se tehostaa pohjoismaista yhteistyötä. Kirjallisten päätösten lisäksi voidaan harkita kiireellisten asioiden käsittelemistä seuraavassa ministerikokouksessa sektorista riippumatta.

Puheenjohtajamaa Tanska kannustaa ja tukee Pohjoismaiden ministerineuvoston keskustelujen poliittisen luonteen lisäämistä muun muassa Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin konkreettisten ehdotusten, kuten painopiste- ja panostusalueita koskevien ehdotusten kautta.

Tukemalla luovaa ajattelua ja käynnissä olevien prosessien arviointia Pohjoismaiden ministerineuvosto kykenee uudistumaan ja säilyttämään asemansa ajankohtaisena poliittisena toimijana.

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

**Sekretariatet for Ministeren
for Nordisk Samarbejde
(Pohjoismaisen yhteistyöministerin
sihteeristö)**

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Danmark

Puhelin +45 3392 0000

ANP 2009:744
ISBN 978-92-893-1911-9

